

Đảm bảo năng lượng bền vững toàn cầu

Tọa đàm về phát triển công nghiệp do UNIDO chủ trì
Ảnh: HN

Đó là thông điệp của Liên hiệp quốc trong năm 2012 với chiến dịch Năng lượng bền vững cho tất cả mọi người, do Tổng thư ký Liên hiệp quốc Ban Ki-moon phát động. Và tại Việt Nam, Báo cáo Phát triển công nghiệp của UNIDO với tựa đề "Sử dụng năng lượng hiệu quả trong công nghiệp để tạo ra của cải bền vững, nắm bắt lợi ích môi trường, kinh tế và xã hội" đã một lần nữa nhấn mạnh đến việc đầu tư công nghệ để sản xuất năng lượng hiệu quả nhằm đạt sự tăng trưởng bền vững.

SỬ DỤNG NĂNG LƯỢNG HIỆU QUẢ LÀ YÊU CẦU CẤP BÁCH

Đối mặt với những thay đổi toàn cầu, Tổng thư ký Liên hiệp quốc Ban Ki-moon đã có sáng kiến Năng lượng bền vững cho tất cả mọi người, nhằm đạt được 3 mục tiêu toàn cầu có liên quan đến nhau vào năm 2030, gồm: Phổ cập tiếp cận với các dịch vụ năng lượng hiện đại; tăng gấp đôi hiệu quả sử dụng năng lượng; tăng gấp đôi tỉ trọng của năng lượng tái tạo trong tổng cung năng lượng thế giới. Và Báo cáo Phát triển công nghiệp là đóng góp chính của UNIDO cho sáng kiến này.

Giới thiệu Báo cáo, ông Wilfried Luetkenhorst – Giám đốc điều hành UNIDO cho biết, UNIDO đang nỗ lực để nâng cao nhận thức và cung cấp một lộ trình cho phát triển công nghiệp. Việc làm này sẽ giải quyết được các thách thức như tăng trưởng xanh, tạo việc làm, đảm bảo an ninh, biến đổi khí hậu, sản xuất lương thực và xóa đói giảm nghèo. Sử dụng hiệu quả năng lượng trong công nghiệp là cần thiết để củng cố các nền kinh tế, bảo vệ hệ sinh thái và đạt được lợi ích xã hội.

Báo cáo chỉ ra rằng, giảm tiêu thụ năng lượng trong công nghiệp có tầm quan trọng rất lớn, vì công nghiệp chiếm 25% tổng phát thải khí nhà kính. Ngành sản xuất chế tạo và xây dựng, trực tiếp và gián tiếp chiếm 37% tổng lượng phát thải CO₂ (tỉ lệ này là 47% ở các nước đang phát triển). Do đó, sử dụng năng lượng hiệu quả trong công nghiệp có thể giúp giảm khoảng 1,3 Gtoe phát thải CO₂, tương đương với giảm phát thải toàn cầu 4% so với mức phát thải năm 2006. Các nước phát triển sử dụng năng lượng hiệu quả hơn so với các nước đang phát triển. Việt Nam đã làm khá tốt công tác tiết kiệm năng lượng. Năm 1990, cường độ tiêu thụ năng lượng của Việt Nam khoảng 1,1%, sau đó đã giảm xuống 0,6% năm 2008, tốt hơn phần lớn các nước đang phát triển, nhưng so với các nước ASEAN thì vẫn còn nhiều việc phải làm.

Thống kê cũng cho thấy, chi tiêu cho năng lượng của ngành công nghiệp thế giới ước tính khoảng 1.000 tỉ USD/năm, trong đó các nước đang phát triển chiếm 55%. Nếu đầu tư áp dụng công nghệ tốt nhất hiện có thì có thể tiết kiệm chi phí khoảng 165 tỉ USD/năm với các nước đang phát triển. Mặt khác, sẽ nâng cao sức cạnh tranh của sản phẩm, chất lượng sản phẩm tốt hơn, số lượng nguyên vật liệu giảm đồng nghĩa với chất thải giảm, năng suất lao động cao hơn và ngày càng có nhiều cải tiến, đổi mới. Tiềm năng tiết kiệm nhờ nâng cao hiệu quả sử dụng năng lượng trong công nghiệp của các nước đang phát triển có thể đạt tới 30-35% (tỉ lệ này đối với các nước phát triển là 15%), bên cạnh đó còn có những lợi ích không đo đếm, qui đổi được bằng tiền.

CẦN THỂ CHẾ

Có rất nhiều lời cam kết đã được đưa ra để hạn chế biến đổi khí hậu, đảm bảo phát triển bền vững, trong đó có các chính sách về năng lượng. Ông Luetkenhorst nhấn mạnh, tính hiệu quả của năng lượng liên quan tới mọi vấn đề cần được xem xét kỹ. Tuy nhiên, những việc ngay trong tầm tay thì phải làm ngay, đừng để tuột mất.

Do đó, ở cấp quốc gia, ông Ludovico Alcorta - Giám đốc Ban Nghiên cứu và Thống kê của UNIDO đã đưa ra 6 kiến nghị. Đó là: Cần loại bỏ những nhà máy, công nghệ thiếu hiệu quả thông qua các chính sách; Có thỏa thuận đàm phán giữa khối doanh nghiệp công và tư nhân để đưa ra chuẩn về tiết kiệm năng lượng với những mục tiêu cụ thể; Huấn luyện chuyên gia, giảng viên, đào tạo đội ngũ tư vấn quay trở lại các ngành để hướng dẫn triển khai tiết kiệm năng lượng; Đầu tư công nghệ mới, hỗ trợ các dự án đổi mới công nghệ; Tìm kiếm thị trường; Và cuối cùng là miễn giảm thuế cho các dự án tiết kiệm năng lượng.

Đại diện Bộ Công Thương, thứ trưởng Trần Tuấn Anh hoan nghênh các sáng kiến của UNIDO nhằm thúc đẩy sử dụng hiệu quả năng lượng trong công nghiệp, đặc biệt là việc tạo ra cơ chế phối hợp quốc tế để thúc đẩy chuyển giao

công nghệ sử dụng năng lượng hiệu quả từ các nước phát triển sang các nước đang phát triển. Thứ trưởng nhấn mạnh, để thiết lập khung thể chế và thúc đẩy sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả trong tất cả các ngành kinh tế của đất nước, Chính phủ Việt Nam đã phê duyệt Chương trình Mục tiêu quốc gia về sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả giai đoạn 2006-2015 với mục tiêu tiết kiệm 3-5% năng lượng trong giai đoạn 2006-2010 và 5-8% trong giai đoạn 2011-2015.

Liên quan trực tiếp đến các vấn đề về tiết kiệm năng lượng, ông Phương Hoàng Kim – Vụ trưởng Vụ KHCN và TKNL, Tổng cục Năng lượng cho biết, Việt Nam thể hiện quyết tâm và cam kết sử dụng hiệu quả nguồn năng lượng thông qua hệ thống thể chế. Luật Sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả có hiệu lực từ 01/01/2011 là cơ sở pháp lý cao nhất, hướng dẫn thực hiện quản lý và thúc đẩy sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả, bao gồm việc sử dụng hiệu quả năng lượng trong công nghiệp.

Ngoài ra, trong năm 2011, nhiều văn bản khác về tiết kiệm năng lượng cũng được ban hành, như: Nghị định số 21/2011/NĐ-CP ngày 29/3/2011 của Chính phủ quy định chi tiết và biện pháp thi hành Luật Sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả; Quyết định số 1294/QĐ-TTg ngày 01/8/2011 ban hành Danh sách cơ sở sử dụng năng lượng trọng điểm năm 2011; Nghị định 73/2011/NĐ-CP ngày 24/8/2011 Quy định xử phạt vi phạm hành chính về sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả; Quy định danh mục phương tiện, thiết bị phải dán nhãn năng lượng, áp dụng mức hiệu suất năng lượng tối thiểu và lộ trình thực hiện; Quyết định 68/2011/QĐ-TTg, ngày 12/12/2011 ban hành Danh mục phương tiện, thiết bị tiết kiệm năng lượng được trang bị, mua sắm đối với cơ quan, đơn vị sử dụng ngân sách nhà nước...

Những văn bản pháp lý trên thể hiện rõ nhất sự quyết tâm và nỗ lực của Việt Nam trong việc bảo vệ môi trường, phát triển bền vững.

VÀ NỖ LỰC TỪ DOANH NGHIỆP

Với sự trợ giúp từ các thể chế rõ ràng, cụ thể, sự nỗ lực của các doanh nghiệp đóng vai trò cực kỳ quan trọng trong việc sử dụng hiệu quả năng lượng. Ngành Thép – một trong những ngành tiêu tốn cực kỳ nhiều năng lượng đã có sáng kiến thành lập Ban phát triển xanh, gồm các thành viên Văn phòng Chính phủ, Bộ Công Thương, Bộ Tài nguyên Môi trường, xây dựng chương trình phấn đấu giảm tiêu hao năng lượng, bảo vệ môi trường, phát triển bền vững với những chương trình hành động rất cụ thể. Hiệp hội Thép với vai trò là đại diện quyền lợi, cung cấp thông tin, dịch vụ hỗ trợ kinh doanh, chuyển giao công nghệ, quảng bá sản phẩm... đã có 115 đơn vị hội viên. Và sử dụng năng lượng tiết kiệm và hiệu quả đã trở thành vấn đề rất quan trọng trong hoạt động của Hiệp hội.

Ông Phạm Chí Cường – Chủ tịch Hiệp hội Thép Việt Nam cho biết, với sự trợ giúp của UNIDO, ngành Thép đã tổ chức khảo sát, đánh giá tiêu hao năng lượng trong khâu sản xuất phôi thép - nơi tiêu hao năng lượng lớn nhất trong sản xuất thép. Kết quả, đã đưa ra được lộ trình giảm dần sử dụng năng lượng, mỗi năm sẽ giảm 5.000 tấn dầu qui đổi.

Thể hiện quyết tâm theo đuổi các dự án tiết kiệm năng

lượng, dù cho có gặp nhiều khó khăn, ông Phạm Hồng Việt – Tổng giám đốc Công ty CP Cao su Hà Nội chia sẻ, hiệu quả sản xuất kinh doanh, đặc biệt là chi phí sản phẩm khi triển khai các dự án tiết kiệm năng lượng có tác động rất lớn đến chi phí đầu vào, vốn đã cao của doanh nghiệp. Số tiền đầu tư cho 1 dự án năng lượng tuy không phải lớn lắm, nhưng chiếm tới 95% vốn điều lệ của Công ty, do đó đây là thách thức không nhỏ cho các doanh nghiệp, nhất là doanh nghiệp vừa và nhỏ của Việt Nam. Thời gian hoàn vốn theo lý thuyết là khoảng 30 tháng, nhưng các doanh nghiệp của ta thường là vừa cải tạo thiết bị cũ, vừa đầu tư mới nên có những hạng mục đầu tư kéo dài nhiều năm.

Nhưng trên hết là sự quyết tâm. Và do đó, khi có cơ hội tiếp xúc với nguồn tài trợ là Công ty có sự hoạch định rõ ràng với những mục tiêu cụ thể và lộ trình chi tiết. Ví dụ như cần cải tạo hay loại bỏ, đầu tư mới công nghệ; Cải thiện môi trường làm việc và chính sách đối với người lao động như thế nào; Nghĩa vụ của người lao động cũng như doanh nghiệp đối với Chính phủ như thế nào...

Qua gần 2 năm thực hiện, Công ty CP Cao su Hà Nội đã thực hiện được trên 80% khối lượng công việc, tiết kiệm được 15-20% năng lượng so với trước đây. Đây là một trong những yếu tố quan trọng giúp Công ty nâng cao sức cạnh tranh về chi phí giá thành cũng như giá bán để Công ty tiếp tục phát triển.

Tháo gỡ khó khăn về vốn cho các doanh nghiệp, nhất là các doanh nghiệp vừa và nhỏ, Giám đốc Quỹ Bảo vệ Môi trường Việt Nam – ông Nguyễn Nam Phương cho biết, là công cụ của Nhà nước trong việc điều hành, bảo vệ môi trường tại Việt Nam, trong 10 năm qua, Quỹ Bảo vệ Môi trường Việt Nam đã hỗ trợ các doanh nghiệp Việt Nam thực hiện bảo vệ môi trường, tiết kiệm năng lượng và phát triển bền vững dưới hình thức cho vay với lãi suất ưu đãi, hỗ trợ lãi suất vay, trợ giá sản phẩm CDM, trợ giá cho điện gió tổng số 139 dự án với tổng mức cho vay 793 tỉ đồng, trong đó, 49 dự án thuộc nhóm tiết kiệm năng lượng, sản xuất sạch hơn.

Thực tế các dự án tiết kiệm năng lượng của Việt Nam rất khó khăn về vốn. Có đến 80% các doanh nghiệp Việt Nam là vừa và nhỏ nên vướng rất nhiều ở khâu đảm bảo tiền vay. Do đó, các doanh nghiệp tham gia tiết kiệm năng lượng đã có sáng kiến thành lập quỹ bảo đảm tín dụng cho các doanh nghiệp vừa và nhỏ do UNDP tài trợ, giao Ngân hàng Công thương tổ chức thực hiện quỹ này.

Ông Phương cũng nhấn mạnh điểm yếu của các doanh nghiệp là chưa tiếp cận được thông tin. Mặc dù Quỹ hỗ trợ rất nhiều dự án ở mọi miền tổ quốc, nhưng ngay các đơn vị tại Hà Nội cũng chưa biết đến Quỹ để tham gia xin hỗ trợ. Điều này sẽ cần được khắc phục trong thời gian tới, cụ thể là các doanh nghiệp phải tiếp cận thông tin để thấy được lợi ích của mình trong việc thay đổi công nghệ, bảo vệ môi trường và phát triển bền vững.

Tiết kiệm năng lượng, sử dụng hiệu quả nguồn năng lượng là việc làm không chỉ của riêng ai. Chỉ có sự nỗ lực và quyết tâm của toàn xã hội, của Chính phủ, doanh nghiệp và người dân thì các hành động mới hiệu quả và thiết thực chứ không chỉ là những văn bản trên giấy, là hô hào suông. Cần lắm sự phối hợp hiệu quả của mỗi thành viên trong tổng thể quốc gia và toàn cầu. ❖

MINH CHÂU